

Міністерство освіти і науки України
Навчальна програма курсу за вибором
«Основи християнської етики. 1-11 класи»
для закладів загальної середньої освіти

(автори: Сохань Г.С., Гусаков І.М., Гусак М.Є., Пономарьова М.С., Кушнір І.М.)

«Схвалено до використання в освітньому процесі»

(Протокол №6 від 21 липня 2022 року засідання експертної комісії з громадянської освіти, правознавства, етики та курсів морального спрямування) Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти»

Реєстрація в Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за №№2.0039-2022, 3.0313-2022, 4.0030-2022

Пояснювальна записка

Навчальна програма «Основи християнської етики» розроблена для 1-11 класів закладів загальної середньої освіти як курс за вибором.

Курс «Основи християнської етики» має духовно-моральне, культурологічне спрямування, орієнтований на вивчення етичних категорій через моделювання життєвих ситуацій; аналіз поведінки героїв біблійних розповідей, художніх творів; дискусій; укладання соціальних проєктів; проведення заходів добродійності тощо.

Курс не є уроком релігії чи катехизацією, не передбачає залучення здобувачів освіти до релігійних обрядів. Натомість у програмі передбачена тематика міжрелігійних діалогів, полікультурності і полірелігійності суспільства, плюралізму і місця в цьому християнства.

Програма «Основи християнської етики» є тематично інтегрованою. Етичні цінності вивчаються з врахуванням норм вітчизняного права, духовної спадщини українського народу, культурних надбань світу.

Метою курсу «Основи християнської етики» є формування в учнів загальнолюдських цінностей, уміння обирати цінності, аргументувати свій вибір, керуватися у вчинках моральними критеріями.

Головними завданнями курсу є:

- формування в учнів поваги до гідності кожної людини, уміння жити в демократичному суспільстві;
- ознайомлення учнів із змістовими аспектами Біблії як сакральної пам'ятки світової культури і етичної скарбнички, інших релігійних книг;
- формування відповідальної особистості, спроможної здійснювати етичний вибір, мати активну громадянську позицію;
- формування шанобливого ставлення до носіїв різних культур, релігій, вміння жити в полікультурному та полірелігійному суспільстві;
- формування в учнів активної громадянської позиції на прикладах самовідданості християнських сподвижників, благодійників, волонтерів, сучасних захисників України.

Очікувані результати навчальної діяльності зорієнтовані на реалізацію компетентнісного потенціалу громадянської, соціальної і здоров'язбережувальної освітньої галузі. Під час вивчення основ християнської етики в учнів формуватимуться мовні, екологічні, інформаційно-комунікаційні, громадянські та соціальні, культурні компетентності, а також інші компетентності, передбачені Державним стандартом базової середньої освіти.

Навчальна програма курсу за вибором «Основи християнської етики» спрямована на формування умінь, визначених Державним стандартом, а саме: читати з розумінням, висловлювати власну думку усно і письмово, критично та системно мислити, діяти творчо, виявляти ініціативність, здатність логічно обґрунтувати позицію, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми.

Програма складається з пояснювальної записки та основної частини, в якій є такі складові: «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета» і «Види навчальної діяльності».

Зміст програми курсу за вибором «Основи християнської етики» має такий тематичний поділ для 1-11 класів:

- 1 клас. Дивосвіт.
- 2 клас. Родина і Батьківщина.
- 3 клас. Уроки доброти і милосердя.
- 4 клас. Цінності людини.
- 5 клас. Людина у світі: культурно-релігійні виміри.
- 6 клас. Етичні цінності у контексті євангельських притч.
- 7 клас. Волонтерство як християнський прояв любові до ближнього.
- 8 клас. Моральні дороговкази для людини. Божі заповіді.
- 9 клас. Цінність людини, її розвиток.
- 10 клас. Людина у спільноті.
- 11 клас. Полікультурність і релігійна багатоманітність суспільства. Етичні виклики сучасності.

Оскільки програма «Основи християнської етики» для 1-11 класів закладів загальної середньої освіти розроблена для курсу за вибором, тому учитель/вчителька самостійно здійснює тематичний розподіл годин, а також можливе об'єднання тем.

Основна частина

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	1 клас. Дивосвіт	
	Розділ І. Світ навколо мене	
<p>Розуміє поняття «довкілля», «відповідальність», «турбота».</p> <p>Дбає про чистоту довкілля, проявляє це у поведінці.</p> <p>Знає правила відпочинку на природі,</p>	<p>Вступ</p> <p>Світ навколо мене. Дивосвіт. Довкілля людини. Дбаємо про його красу і чистоту.</p> <p>Відповідальність людини і довкілля.</p> <p>Турбота про довкілля. Охорона довкілля.</p>	<p>Визначення понять «довкілля», «відповідальність», «турбота».</p> <p>Перегляд відеоматеріалу на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p>

<p>демонструє уміння їх дотримуватися.</p> <p>Добирає ілюстрації до відповідних тем, а також створює наочність.</p> <p>Знає, що є добрим, а що поганим, проявляє це у поведінці з тваринами.</p> <p>Розказує про благодійників.</p>	<p>Шанобливе ставлення до природи.</p> <p>Відпочинок на природі. Ознайомлення з правилами відпочинку на природі.</p> <p>Опікуємося тваринами. Допомагаємо бездомним тваринам.</p> <p>Добрі вчинки як вияв любові до світу. День святого Миколая.</p>	<p>Обговорення правил поведінки відпочинку на природі на конкретних прикладах з художніх творів.</p> <p>Створення тематичного ілюстративного матеріалу (виготовлення екоторбинок, подарунків для близьких людей, ін.)</p> <p>Ознайомлення з діяльністю благодійників.</p>
	<p>Розділ II. Людина у спільноті</p>	
<p>Розуміє поняття «неповторність людини», «хобі», «таланти», «спілкування», «повага».</p> <p>Розповідає про себе, свої таланти, хобі, дізнається про захоплення своїх друзів.</p> <p>Розуміє важливість спілкування з батьками, друзями, вчителями і наставниками.</p> <p>Знає ввічливі слова, демонструє уміння використовувати їх у спілкуванні з однолітками.</p> <p>Розповідає про Великдень в Україні, Воскресіння Ісуса Христа.</p>	<p>Неповторність кожної людини. Хобі. Таланти.</p> <p>Ім'я людини. Пошана до імені людини.</p> <p>Спілкування. Вчимося красиво спілкуватись.</p> <p>Дитина у спільноті: сім'ї, родині, школі.</p> <p>Важливість друзів у житті дитини.</p> <p>Вчителі і наставники у житті дитини. Повага до старших, однолітків.</p> <p>Свята у житті людини. Вчимося святкувати разом.</p> <p>Великдень в Україні. Свято Христового Воскресіння.</p>	<p>Визначення понять «неповторність людини», «хобі», «таланти», «спілкування», «повага».</p> <p>Перегляд відеоматеріалу на етичну тематику, обговорення його сюжету.</p> <p>Обговорення правил поведінки відпочинку на природі на конкретних прикладах з художніх творів.</p> <p>Ознайомлення з біблійною розповіддю про Воскресіння Христове.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	2 клас. Родина і Батьківщина	
	Розділ І. Я у родині	
<p>Розуміє поняття «спільнота», «сім'я», «родина».</p> <p>Розповідає про найрідніших людей.</p> <p>Знає свої обов'язки у сім'ї, школі; дотримується правил поведінки.</p> <p>Знає, що таке вдячність, яким чином вона проявляється.</p> <p>Демонструє вміння проявляти милосердя до інших.</p> <p>Читає, переказує художні твори на етичну тематику, обговорює вчинки персонажів.</p> <p>Знає та називає родинні, основні християнські свята.</p> <p>Розповідає про звичаї та традиції різдвяних свят в Україні.</p>	<p>Сім'я, родина – найперша спільнота.</p> <p>Найрідніші люди у житті дитини.</p> <p>Родинні стосунки. Взаємопідтримка і взаємодопомога у родині.</p> <p>Мої права та обов'язки в сім'ї та родині.</p> <p>Вдячність, прояви вдячності найріднішим людям. День святого Миколая.</p> <p>Традиції моєї родини. Родинні свята.</p> <p>Різдво Христове. Святкування Різдва Христового. Звичаї і традиції українського народу.</p>	<p>Визначення понять «спільнота», «сім'я», «родина».</p> <p>Ознайомлення з правами та обов'язками у сім'ї, родині.</p> <p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, казок.</p> <p>Ознайомлення з різдвяними звичаями і традиціями українського народу.</p> <p>Створення ілюстрацій на родинну тематику.</p>
	Розділ ІІ. Я і моя Батьківщина. Уроки патріотизму	
<p>Розуміє поняття «громадянин України», «патріотизм».</p>	<p>Я громадянин України. Моя держава Україна.</p>	<p>Визначення понять «громадянин України», «патріотизм».</p>

<p>Знає і називає символи держави, народу та своєї родини, основні державні і релігійні свята.</p> <p>Розповідає про героїв нашого часу (Небесну Сотню, кіборгів, ін.).</p> <p>Знає славетні місця України, описує віртуальну подорож сакральними пам'ятками України, рідного краю.</p> <p>Переповідає біблійну розповідь про Воскресіння Христове.</p> <p>Називає імена видатних постатей, розповідає про їх патріотизм.</p>	<p>Символи держави, народу, родини.</p> <p>Державні і релігійні свята.</p> <p>Герої України. Пам'ять про тих, хто віддав своє життя за мою державу. «Ніхто більшої любові не має над ту, як хто свою душу поклав би за друзів своїх». (Ів.15:13)</p> <p>Подорож моєю Батьківщиною. Славетні місця України.</p> <p>Культурна спадщина у житті людини.</p> <p>Звичаї і традиції українського народу. Великдень в Україні. (Мк.16, 1-14). Великодні звичаї і традиції українського народу.</p> <p>Видатні постаті України, їх внесок у розвиток держави.</p>	<p>Ознайомлення державними, народними, родинними символами. 3</p> <p>Ознайомлення найважливішими святами (День Незалежності України, Різдво Христове, ін.) 3</p> <p>Ознайомлення із розповідями про захисників Батьківщини (Небесну Сотню, кіборгів, ін.)</p> <p>Ознайомлення із культурною спадщиною України, рідної місцевості, внеском відомих людей у розвиток Батьківщини. із</p> <p>Віртуальна подорож Україною за допомогою інтернет-ресурсів.</p>
---	--	---

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	3 клас. Уроки доброти і милосердя	
	Розділ І. Моральний вибір людини	
Розуміє поняття «добро», «зло», «вибір людини», «вдячність», «волонтери».	Що таке добро і зло. Добрі і погані вчинки. Вибір людини. Наслідки вибору.	Визначення понять «добро», «зло», «вибір людини», «вдячність», «волонтери».

<p>Розрізняє, що є добрим, а що поганим, аргументує свою відповідь.</p> <p>Розуміє наслідки вибору людини, пояснює їх на конкретних прикладах. Читає, переказує художні твори на етичну тематику, обговорює вчинки персонажів.</p> <p>Знає, кого називають добродіями, волонтерами, благодійниками, розповідає про них.</p>	<p>Вчимося робити добро собі та іншим.</p> <p>Вдячність. Вчимося бути вдячними.</p> <p>Добродії, волонтери. Відомі благодійники України.</p>	<p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, казок.</p> <p>Ознайомлення з безкорисливою діяльністю волонтерів.</p>
<p>Розділ II. Моральні орієнтири в житті людини</p>		
<p>Розуміє поняття «правило», «десять Божих заповідей», «пошана», «цінність життя людини», «власність», «правдомовність», «любов».</p> <p>Усвідомлює важливість імені для кожної людини.</p> <p>Знає, що таке відпочинок та розповідає, як проводить його.</p> <p>Шанобливо ставиться до своїх батьків, опікунів. Знає, у яких вчинках проявляється любов до Батьківщини. Усвідомлюють цінність та неповторність</p>	<p>Моральні дороговкази. Правила поведінки. Десять Божих заповідей.</p> <p>Ім'я. Пошана до імені.</p> <p>День відпочинку. Вчимося відпочивати.</p> <p>Пошана до батьків, Батьківщини.</p> <p>Цінність життя людини.</p> <p>Сім'я у житті людини. Цінності сім'ї.</p> <p>Власність людини. Шануємо власність свою й інших.</p> <p>Правдомовність. Вчимося бути чесними.</p>	<p>Визначення понять «правило», «десять Божих заповідей», «пошана», «цінність життя людини», «власність», «правдомовність», «любов».</p> <p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, казок, висловлення власного ставлення до описаних подій.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, в яких розкривається</p>

<p>людського життя, дбає про своє здоров'я та здоров'я ближніх.</p> <p>Уміє цінувати свою та чужу власність; проявляє бережливе ставлення до неї.</p> <p>Розуміє важливість правдомовності, чесності.</p> <p>Уміє радіти успіхам інших людей.</p> <p>Розуміє, у яких вчинках людини проявляється любов.</p>	<p>Радіємо успіхам ближніх. Шкода заздрості.</p> <p>Заповіді любові. «Люби ближнього свого, як самого себе». Притча про доброго самарянина.</p> <p>«І як бажаєте, щоб вам люди чинили, так само чиніть їм і ви» (Лк. 6:31).</p>	<p>значення певних етичних категорій.</p> <p>Проведення днів доброти, флешмобів добротинності.</p>
---	---	--

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	<p>4 клас.</p> <p>Цінності людини</p>	
	<p>Розділ І. Людські чесноти</p>	
<p>Розуміє поняття «цінності», «чесноти», «милосердя», «щедрість», «гостинність», «вдячність», «прощення», «співчуття і співпереживання».</p> <p>Читає, переказує художні твори на етичну тематику, аналізує поведінку героїв, робить висновки.</p> <p>Переглядає відеоматеріали на етичну тематику, обговорює їх.</p> <p>Наводить приклади, які розкривають зміст</p>	<p>Цінності, чесноти людини. Вибір цінностей, чеснот.</p> <p>Доброта і милосердя.</p> <p>Допомога як вияв доброти.</p> <p>Щедрість і гостинність.</p> <p>Вдячність. У чому проявляється вдячність людини.</p> <p>Прощення. Вчимося пробачати.</p> <p>Співчуття і співпереживання.</p> <p>«Радійте з тими, хто радіє, і плачете з тими, хто плаче». (Рим.12:15)</p>	<p>Визначення понять «цінності», «чесноти», «милосердя», «щедрість», «гостинність», «вдячність», «прощення», «співчуття і співпереживання».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Ознайомлення з біблійними сюжетами на тему прощення.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, висловлення власного ставлення до описаних подій.</p>

<p>певних етичних категорій.</p> <p>Демонструє вміння обирати цінності, аргументувати свій вибір.</p>	<p>Радість. Ділимося радістю з ближніми.</p> <p>Ввічливість.</p> <p>Неупереджене ставлення до інших.</p>	<p>Перегляд відеоматеріалів на етичну тематику, обговорення їх сюжету.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, в яких розкривається значення певних етичних категорій.</p>
	<p>Розділ II. Моральні цінності людини</p>	
<p>Розуміє поняття «правдивість», «чесність», «працелюбність», «терпеливість», «наполегливість», «миролюбність», «життєлюбність».</p> <p>Наводить приклади, які розкривають зміст певних етичних категорій.</p> <p>Аналізує поведінку героїв художніх творів, робить етичні висновки.</p> <p>Демонструє вміння плекати у собі певні цінності, здійснювати вибір цінностей.</p>	<p>Вчимося вибирати цінності і плекати їх.</p> <p>Правдивість і чесність. Наслідки нечесності.</p> <p>Працелюбність. Праця та співпраця у житті людини.</p> <p>Терпеливість і наполегливість.</p> <p>Миροлюбність. Важливість миру.</p> <p>Життєлюбність. Життя як великий дар.</p> <p>Мій вибір – моє право.</p>	<p>Визначення понять «правдивість», «чесність», «працелюбність», «терпеливість», «наполегливість», «миролюбність», «життєлюбність».</p> <p>Робота з інтернет-джерелами.</p> <p>Обговорення поведінки героїв біблійних розповідей, оповідань, висловлення власного ставлення до описаних подій.</p> <p>Моделювання життєвих ситуацій, в яких розкривається значення певних етичних категорій.</p>

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
	<p>5 клас.</p> <p>Людина у світі: культурно-релігійні виміри</p>	